

A költősernyő.

Írta: Nagy Ferenc.

Az apám — aki mellesleg mondva elég tréfás ember, — egyszer a markomba nyomott négy prédikációt, mondván; „Fogd csak fiam, s tanuld meg izibe, mert karácsonyban mégy legátusnak G-re“.

Az a legáció olyanforma intézmény nálunk reformátusoknál, hogy a diák térdig erő latyakban, saját nevelésű lábain elkutyagol valamelyik faluba — ahova meghívják, — aztán áhitatos arcot ölt, mint valami eleven kérdőjel és jól tartja az atyafiakat szép beszédekkel, szent idézetekkel s jóakaratu tanácsokkal a szegény diákok iránt való helyes viselkedéséről, a vége az, hogy ettünk, ittunk, a kurátor uram pedig a markunkba nyomja a földi dicsőség aprópénzre felváltott örömeit s aztán — tovább egy pár faluval, csupán testedzés végett, — egész hazáig gyalog.

Ez a dicsőség várt énreám is.

Megérkeztem szerencsésen a parókhíára, anélkül, hogy egyszerűen többször beleléptem volna az uccán végighúzódo árokba. Már akkor a gyerekek ugyancsak hirdették az ablakok előtt a nagy eseményt — nem az én elcsuszásomat — hanem a Megváltó születésnapját, — és jó szívvvel segítettek kievickélnem a latyakból.

Meglehetős sötét volt már, csak a nagytiszteletű úr fehér kutyája világított felém, nem kis ijedelmére egyetlen — nadrágomnak. De semmi az, mert alighogy rámvicsoritotta habfehér fogait, alighogy üdvözölt nyájas ugatással, kilépett a konyhából a haranghúzó *ur* és szelid oldalba rugással adta tudtul a ház figyelmes őrizőjének, hogy ma karácsony estéjén nem szabad ugatni. S miután megkérdezte, ki legyek, ugyancsak tessékelt befelé a szobába.

Beléptem. Ott volt a szobában a nagytiszteletű úr — egy percre kivette szájából a hatalmas pipát, míg üdvözölt, de aztán újból elkezdett pipákolni, mint egy újabb vezuvius. Én nem vagyok dohányos ember, sőt annyira szeretem a dohányt, hogy előbb megfőzetném a magvát spirituszban — hát mondom, a nagy pipafüsttől úgy elcsuklott a hangom, hogy alig tudtam megmondani, hogy én vagyok én és jöttem mint ünnepi követ a szent eklézsiába és hoztam magammal áldást, békességet meg négy prédikációt.

Bent égtek a karácsonyfa gyertyácskái; vagyis igazabban már leégtek. A karácsonyfa alatt két gyerek örült a kis Jézuska ajándékainak. Az egyik aranyos ugyancsak szopogatta, nyalogatta a nyalókát, ahol nem érte a nyelvecskéjével, elérte az orrocskájával . . . De semmi az! le lehet azt törölni a kezecskéjével is, ahova előbb a lekváros lapótya kifolyt nedvét törölgette, úgy, hogy a kis csöppség maga is úgy néz ki, mint egy — nyalóka.

A másik már okosabb, mert nem olyan szutykos. Okossága abban nyilvánul, hogy ami a kezére ragad, azt nem a maga ruhájára keni, hanem a hugocskájára.

Az idegen szagra belépett a konyhából a nagytiszteletű asszony is. Nagy örömmel fogadott:

— Isten hozta követ úr nálunk! Épen magára vártunk a vacsorá-

val! Hogy késett ilyen sokáig? — azzal csókra nyujtotta a kezét.

Mohón ragadtam meg a kinyújtott gömbölyű kezét, hogy egy tiszteletteljes kézcsókkal kifejezzem hódolatomat a szépnem iránt — de olyan ecetszagú volt a keze, hogy tüstént fogadalmat tettem, hogy ezután nem csókolok kezet senkinek — kivéven ha muszáj!

— Gyerekek — szólal meg újra a nagytiszteletű asszony — hát nem látjátok, hogy itt van a legátus bácsi? Hamar adjatok kezet a bácsinak!

E felszabadításra boldogan rohantak hozzám a kis szeleburdik, belém csimpaszkodtak, összecsókolgattak, ölembe ültek, olyan kedveskék voltak, hogy örömben majd kiugrottam a kabátomból.

— Hát mit hozott a bácsi: kérdé a buksi? Én igazán olyan figyelmes vagyok, most sem indultam el anélkül, hogy valami ne legyen a zsebemben. Két cukorsípót vásároltam volt és most igazán örültem, hogy a gyerekek előtt nem maradtam szégyenben!

— Mit hoztam? Tyű, mit hoztam! Itt van a zsebemben, na mindjárt, egyik egyiké, másik a másiké, na ugye szép?

Mohón elkapták a sipokat. Pistika beléfűjt azonnal s olyat süvitett a fülembe, hogy majd megsiketültem. De Mariska sem hagyta magát, ő a másik oldalon fűtyölt. Igazán gyönyörűség volt hallgatni. Aztán elkezdtek vetélkedni, melyiké szól szebben? Pistika megfogta a kabátom szárnyát (N. B. egy kölcsönkért Ferenc Jóska volt az ókorból), hallgassam az övét, Mariska a kabátom másik szárnyánál fogva rángatott, hogy de biz az övét hallgassam. A sok fuvástól felolvadt cukorlé aztán szétfreccsent kezemen, arcomon, ruhámon s én az igazságtevés emeserves munkájában úgy megizzadtam, homlokomról úgy csorgott a veriték, mint a vízcsepp a jégcsapról tavaszi olvadás idején. Elfeledkezve magamról, feltöröltem homlokomat hajamat a kezemmel, mert boldogságomban már azt sem tudtam, mit csinálok.

A nagytiszteletű úr olyan áldott, angyali mosolygással szemlélte ezt a bájos idillt, mintha nem is e földön, de a mennyországban ülné az Ur születésének emléknapját. Csak egyszer szólalt meg:

— Lássa kedves öcsém, nincs nagyobb boldogság, mint a családi élet, a szentírás is azt mondja . . .

Hogy mit mond a szentírás, én azt már nem is tudom, de az bizonyos, hogy a két gyerek összeveszett a sipon és Pistika hozzá akarta hajítani a sípot Mariskához és szerencsésen el is találta úgy a — fehér ingemet gallérostól, hogy szép cinóber nyoma még ma is látható rajta.

Na, én jól fogok festeni a szószéken, annyi bizonyos.

Hanem kés, villa csörömpölt, tányér vigan csengett, Istennek hála, leülhettünk vacsorálni. Az asztalnál a Pista fiu mellém került. Olyan szépen viselte magát, hogy nem telt bele két perc, feldűtötte a vizes poharamat. A sok víz mind felém folyt, alig tudtam előle felugrani.

— Jaj, te kis szeles — feddé őt az anyja, — ugyan nem tudsz szépen ülni . . .

— Hagyja el kedves, ma karácsony este van — szólal meg szelíden a nagytiszteletű úr.

El is hagyta aztán a nagytiszteletű asszony, anélkül, hogy élembe valami száraz ruhafélét tettek volna az asztalra, azért úgy éreztem ma-

gamat, mint Jónás a cethal gyomrában, csupa lucsok lettem.

Behozták a paprikás csirkét. Na félre bosszuság, ma kárpótolom magam minden pesti szenvedésemért! Pápríkás csirke! Még a nevét sem olvastam, nemhogy ettem volna!

— Tessék követ úr, parancsoljon — kínál a nagytiszteletű asszony. De Pistika megszólal:

— A combja az enyém!

— Ugyan nem hallgatsz el? Tessék követ úr!

Most Mariska fuvlázik:

— A másik combja az enyém!

— Oh te kis gonosz, nem hallgatsz el? Tessék követ úr! Itt a combja, tessék kivenni!

Véletlenül Pistikára néztem. Olyan piros lett egyszerre, mint a paprika. Látszott az orrocskáján, hogy mindjárt görög háború lesz, ha a combhoz talállok nyuini. Én aztán, hogy lecsendesítsem a kis lurkókat, kivettem a legszerényebb porciót: a koldusernyőjét. A két gyerek nem várta, hogy adjanak nekik, megragadták a tálból a combkát, azt hirtelen a pofikához csapva, beleharaptak emberül, úgy falatozván, mint valami kedélyes kannibálok.

A nagytiszteletű úr pedig kitekervén nyakát a boros üvegnek, töltött mindenkinek a poharába a tisztességig, én a bordákat ropogtattam, a gyerekek csámcsogtak, mint újesztendei malacocskák, egyszóval vígan voltunk.

— Hát mondja csak követ úr, ugye maga Pesten tanul?

— Igen.

— És milyen pályára készül?

— Ha Isten megsegít, tanár leszek!

— Jaj de szép város az a Pest! De szeretnék én is ott lenni — folytatta áradozva — mi elvagyunk itt temetve, nem tudunk semmiről semmit, de ott tudják a divatot, mert ott csinálják! Mondja csak követ úr, ugye most Pesten úgy fészülködnek az ifjak, mint a követ úr? Igazán olyan művészi hatása van az ilyen fészülködésnek.

Véletlenül a tükörbe pillantottam és láttam egy unicornist és sajnos, benne magamat ismertem meg! A sok cukorlétől felsimitott hajam úgy állott tótágast, mint a cövek! De nem sokáig bámúlhattam, mert a kis Pistika a mohó falásban megharapta a száját, olyat ordított, mint egy ifjú bölömbika, aztán a combika foszlányait úgy behajította a tálba, hogy szemem szám tele lett a finom paprikás lével.

Pistikát aztán kivitték a konyhába, hogy vérző száját kiöblítsék, én pedig iparkodtam szememet látó állapotba hozni, összekelve szép himzett zsebkendőmet, amellyel büszkélkedni akartam a lányok előtt. A nagytiszteletű úr pedig, hogy feledtesse az esetet, felemelte a kezét, sok boldog karácsony est kívánása mellett koccintásra nyújtotta poharát. Én is felemeltem a poharamat, de szent Isten! Csak nem vakultam meg? Az én poharamban egy csepetnyi csepp bor sem volt! És néztünk vala nagy bátorsággal egymás szeme közé, valamint a sült halak, meg nem fejthetvén a csodát — míg a nagytiszteletű asszony világságot nem gyújtott sötétlő elménkbe, mondván:

— Bizonyára a Pista gyerek itta ki, mert szereti nagyon a bort!

A nagytiszteletű úr jót nevetett ezen észrevétlenül sikerült műfogáson, újból teletöltötte poharamat, koccintottunk és midőn inni akartam, a pohár száján megismertem egy szájacská nyomat, mely paprikás csirke — combot evett vala!

Az első est aztán eltelt vidám beszélgetés között. Megtudtam sok olyan dolgot, aminek tudása rámnézve multhatatlanul szükséges, többek között, hogy a Virág — nem az amelyik az ablakban, hanem amelyik az istállóban van, — egy hónap múlva megellik, meg hogy az az akasztófára való Miska elkergette a feleségét, mert az hazahívatta a korcsmából... és a többi.

Másnap délelőtt a szent dolgokban való foglalalossággal eltelve, az ebéd is jó volt, épen a fekete kávé hozták, midőn kopogtatás hallatszott s a szabad szóra belépett két vendég.

Igen kedvesen fogadták őket, asztalhoz ültették, a nagytiszteletű asszony előhozta a tál süteményt s igazi jó magyaros szokás szerint kínálta a vendégeket, akik nem szabadkozván, csendesen eszegettek. Sok beszéd után ismét a tátra irányulván figyelme a nagytiszteletű asszonynak, elkezdé újból a kínálást:

— Ugyan vegyenek már, hisz alig ettek valamit!

De a kis Pistika igazságérzetét nagyon felháborította az igazságnak illetően elcsürés-csavarása: ő is megszólalt:

— Ugyan hogy mondhatod ezt mama, hisz folyton zabáltak!

S a két vendég kicsi hijja, hogy sóbálványa nem változott eme nem várt közbeszólásra, mosolyogva cirógatták a kis kotnyeles selyem hajcscskáját s megdicsérték szellemességét — de én azért úgy vettem észre, hogy hajlandóbbak lettek volna egy igen nyájas barackot nyomni a kedves feje bubjára.

A délutáni idő istentisztelet után az atyafiak látogatásával telt el. No igen, mert megkívánják, hogy az ünnepi követ maga vigye el az áldást házaikba, hol is egy ünnepi pohár bor elnyelése és némi ételbeli jóakarát elfogyasztása után asztalra számlálják a garaskákat, melynek gyűlnek, gyűlögetnek marokszámra és mégsem tesznek ki egy bankót! De azért jó az a diáknak! Legyen áldott, ki így gondoskodik az égi madarokról! E kedélyes látogatásoknak az esteli vet véget, mikor is újból el kell foglalni a helyet a nagytiszteletű ur asztalánál.

Nem kell elfeledni, hogy falun vagyunk és a zsidó nem vág marhát, mert a nyakán veszne, hiszen minden falusi háznak megvan a maga mészárszéke: a baromfi udvar. Tehát a mentü ismét csirke, sült csirke, paprikás csirke, és így tovább.

Jó volt a vacsora, melynek lefolyását csak azért nem írom le, hogy ismétlésekbe ne keveredjem s rám ne fogják, hogy én is mindig csak egyet fuvok, ha igazat akarok írni; csak azt emlitem meg, hogy ha fogyott a baromfi udvar népessége egy ártatlanul kiszervedett tollas kétlábú állattal, viszont a zsírpecsétek nyoma szaporodott ruhámon a kis borzosok ragaszkodásának miatta. De semmi ez! Így is eltart szakadásig, legalább nem nézik éhenkórásznak azt, akinek még a ruháján is vastagon hever a zsír! Csupán annyi változás történt az asztalnál, hogy a nagytiszteletű asszony félreértvén eljárásomat, azt hitte, hogy én csupa inyenésből vettem ki a koldusesernyőjét, nyájasan kínálgatott:

— Vegyen kedves legátus úr! Nézze itt van a koldusesernyője, félretettem, mert látom, hogy ezt szereti!

És én boldog mosollyal köszöntem meg a szives figyelmet és szopogattam nagy bosszusággal a bordákat — mert hús az nem igen

akadt rajtuk. Így lettem én saját akaratom ellenére ingyencnek kikiáltva, így vert a sors a bordákkal tovább, mert másnap, mikor a földesúrnál voltunk ebéden, a paprikás csirkénél a nagytiszteletű asszony szives pártfogásba véve, komolyan felkért mindenkit, hogy: — a koldusesernyőjéhez pedig senki ne nyúljon, mert azt a legátus úr szereti!

És nekem volt bátorságom azt felelni: Igenis!

De elég ebből ennyi! Elmúlt az ünnep, vidáman jöttek haza, zsebemben annyi pogácsa, amit jószívű asszonyok útközben belegyömöszöltek és még oly sok üres hely, amit a jószívű emberek elfelejtettek pénzzel megtölteni, hogy igazán megvagyok elégedve a sorsommal.

Csak még: azt kell megjegyeznem, hogy mivel: édesapámék is ritkán esznek sült csirkét, tisztelemre ők is azzal várták és otthon is nekem jutott a koldusesernyője!

Sic transit gloria mundi!

Hajnal.

*Lila párák a völgy, hahó mi zeng,
Ott lenn a nehéz köd alatt?
Dörögve, zúgva csattog az erdő,
Hajszol a meddő
Vágy: szilaj hegy-fiakat.*

*Lila párák a völgy, hahó mi zeng,
Mi reng a ringó galy között?
Taldn a vágyak égő sírása,
Tompá sírdma
Zivatar-mezbe öltözött?*

*Lila párák a völgy, hahó mi zeng,
Mi tolja lombos üstökét?
Távol a kéklő sziklafal: alján,
Elő rohanván,
Mi bontja ragyogó leplét?*

*Harsan a himek vágy-muzsikája,
Hasad az erdő rózsaszín násza,
Dobban a földnek szive verése,
Csörren a haraszt,
S: buggyan a vére: szász akarásnak.*

GAÁL GYÖRGY